

Sygn. akt IX Ca 1144/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Grzybek (spr.),
Sędziowie:	SO Dorota Ciejek, SO Agnieszka Żegarska,
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Najdrowska,

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2020 r. w Olsztynie, na rozprawie,

sprawy z powództwa (...) Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko Z. R.

o zapłatę,

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 27 września 2018 r., sygn. akt X C 734/18,

I. oddala apelację;

II. nie obciąża pozwanego na rzecz powódki kosztami procesu za instancję odwoławczą.

Dorota Ciejek Beata Grzybek Agnieszka Żegarska

Sygn. akt IX Ca 1144/19

UZASADNIENIE

Powód, (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W., wniósł do Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie o zasądzenie od pozwanego Z. R. kwoty 43.897,10 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego żądania powód wskazał, że strony w dniu 30 marca 2015 r. zawarły umowę pożyczki nr (...), na podstawie której pozwany zobowiązał się do terminowej spłaty określonej sumy pieniężnej. W związku z nienależytym wykonywaniem przez pozwanego umowy – brak terminowego regulowania wpłat, zadłużenie z dniem 31 lipca 2017 r. zostało postawione w stan pełnej wymagalności. Pismem z dnia 02 sierpnia 2017 r. pozwanego wezwano do spłaty wymagalnego zadłużenia, jednak bezskutecznie. Na potrzebę powództwa powód wystawił wyciąg z ksiąg rachunkowych banku nr (...), w treści którego wskazał wysokość i strukturę zadłużenia, szczególnie wyliczenia odsetek.

Na dochodzoną pozewem kwotę 43.897,10 zł składają się: niespłacony kapitał w kwocie 41.729,43 zł, odsetki umowne w kwocie 730,78 zł, odsetki umowne za opóźnienie w wysokości 1.436,89 zł

Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2018 r. w sprawie VI Nc-e (...) Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie przekazał sprawę do rozpoznania tut. Sądowi.

Pismem procesowym z dnia 11 czerwca 2018 r. powód ograniczył powództwo do kwoty 42.849,94 zł. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 maja 2018 r. do dnia zapłaty (k. 55-57). W części w jakiej ograniczył powództwo cofnął powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia. Podał, że jest to skutkiem wpłat dokonanych na dedykowany do spłaty rachunek pozwanego po wniesieniu pozwu w łącznej kwocie 2.362,52 zł. Wpłaty te zostały zaliczone w pierwszej kolejności na poczet zaległej należności ubocznej oraz na zalegające świadczenie główne.

Pozwany Z. R. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu wskazał, iż zawarł umowę kredytową w okresie w którym pobierał emeryturę oraz wykonywał dodatkowe zatrudnienie. Podał, iż od czasu zawarcia umowy wpłacił na rzecz banku łączną kwotę w wysokości 17.514,93 zł. Jednocześnie zarzucił bankowi wprowadzenie w błąd przy sporządzaniu umowy kredytu w zakresie kosztów ubezpieczenia na życie wynoszących kwotę 10.575,88 zł., jako jednorazową opłatę. Wskazał, iż w chwili obecnej jedynym źródłem utrzymania jest emerytura. Podał, iż jest osobą samotną, nie posiadającą własnego mieszkania, ani innych nieruchomości.

Pismem z dnia 31.07.2018 r. powód wniósł o rozłożenie na raty roszczenia dochodzonego pozewem w wysokości 500 zł miesięcznie poczynając od października 2018 r.

Wyrokiem z dnia 27 września 2018 roku Sąd Rejonowy w Olsztynie zasądził od pozwanego Z. R. na rzecz powoda (...) Bank S.A. w W. kwotę 42.849,94 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 maja 2018 roku do dnia zapłaty oraz umorzył postępowanie w pozostałym zakresie. Sąd I instancji odstąpił także od obciążenia pozwanego kosztami procesu i oddalił jego wniosek o rozłożenie zasądzonego roszczenia na raty. Wyrok ten zapadł w następującym stanie faktycznym:

W dniu 27 marca 2015 r. pozwany Z. R. zawarł z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. umowę o kredyt konsolidacyjny nr (...), zgodnie z którą powód udzielił pozwanemu kredytu w łącznej kwocie 48.962,42 zł przeznaczonego na potrzeby konsumpcyjne pozwanego w wysokości 30.000,00 zł, spłatę zobowiązań kredytowych pozwanego z tytułu umowy kredytu zawartej z (...) Bank S.A. w wysokości 7.657,00 zł oraz zapłatę kosztów kredytu w postaci opłaty przygotowawczej w wysokości 729,54 zł oraz jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 10.575,88 zł. Pozwany zobowiązał się do zwrotu kredytu w 120 ratach płatnych do 20 dnia każdego miesiąca. Oprocentowanie kredytu na dzień zawarcia umowy wynosiło 8,99% w stosunku rocznym z uwagi na zawarcie przez pozwanego umowy ubezpieczenia na życie.

Koszty kredytu w postaci opłaty przygotowawczej w wysokości 729,54 zł oraz jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 10.575,88 zostały skredytowane przez bank. Jak wynika z § 5 ust. 1 umowy całkowita kwota kredytu wynosi 37.657,00 zł i nie obejmuje kredytowanych przez bank kosztów kredytu wskazanych w/w. Na całkowitą kwotę do zapłaty -74.296,29 zł składa się zaś całkowita kwota kredytu oraz całkowity koszt kredytu. Na całkowity koszt kredytu składają się należne odsetki umowne w wysokości 25.333,87 zł, jednorazowa opłata z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie oraz opłata przygotowawcza.

(...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wystawił w dniu 30 listopada 2017 r. wyciąg z ksiąg bankowych nr (...), w którym stwierdził, że w jego księgach Z. R. posiada wymagalne zadłużenie w kwocie 43.897,10 zł. z tytułu umowy pożyczki nr (...) Na kwotę wymagalnego zadłużenia składają się: niespłacony kapitał w kwocie 41.729,43 zł., odsetki umowne w kwocie 730,78 zł, odsetki umowne za opóźnienie w wysokości 1.436,89 zł.

Powództwo, w ocenie Sądu Rejonowego, zasługiwało na uwzględnienie w całości. Sąd I instancji dał wiarę wszystkim złożonym przez powoda dokumentom, ponieważ nie zostały one zakwestionowane przez stronę pozwaną w toku postępowania. W niniejszej sprawie bezsporne było, w ocenie Sądu Rejonowego, zawarcie pomiędzy stronami umowy

kredytu konsolidacyjnego jak i okoliczność jego wypowiedzenia przez powoda z uwagi na zaprzestanie wpłat przez pozwanego.

Pozwany podnosił jednak, iż nie został poinformowany, że zawarcie umowy ubezpieczenia wpłynie na obniżenie wysokości oprocentowania kredytu. Ponadto podniósł, iż składka ubezpieczenia nie powinna zwiększać kwoty kredytu, od której naliczane są odsetki.

W przedmiotowej sprawie udzielenie kredytu nie było uzależnione od zawarcia umowy ubezpieczenia a jedynie wpływało na wysokość oprocentowania kredytu tj. zawarcie umowy ubezpieczenia prowadziło do obniżenia tego oprocentowania zaś rezygnacja z zawarcia umowy prowadziła do zwiększenia oprocentowania o 10 punktów procentowych. Zatem to do kredytobiorcy należała decyzja o przystąpieniu do ubezpieczenia na życie.

Pozwany zdecydował się złożyć deklarację ubezpieczeniową (k.88) wyrażając zgodę na objęcie go ochroną ubezpieczeniową w ramach Umowy ubezpieczenia na życie pożyczkobiorców (...) Bank S.A. Nr (...) zawartej przez bank z (...) Towarzystwem (...) na (...) S.A. w S.. Skutkowało obniżeniem oprocentowania kredytu.

Jednocześnie pozwany wyznaczył bank jako uprawnionego do wyznaczenia uprawnionych do świadczenia z ubezpieczenia w przypadku zgonu kredytobiorcy i jako uprawnionego do odbioru pozostałych świadczeń wynikających z umowy ubezpieczenia. Pozwany zaakceptował, że środki te zostaną przeznaczone przez bank na spłatę zadłużenia. Powyższe wynika z kserokopii deklaracji ubezpieczeniowej, która to kserokopia nie była kwestionowana przez pozwanego jako niezgodna z oryginałem dokumentu.

Odnosnie zarzutu pozwanego, iż koszt składki ubezpieczeniowej nie powinien zwiększać kwoty kredytu Sąd Rejonowy wskazał, iż powód udzielił pozwanemu kredytu w łącznej kwocie 48.962,42 zł przeznaczonego na potrzeby konsumpcyjne pozwanego w wysokości 30.000 zł, spłatę zobowiązań kredytowych pozwanego z tytułu umowy kredytu zawartej z (...) Bank S.A. w wysokości 7.657 zł oraz zapłatę kosztów kredytu w postaci opłaty przygotowawczej w wysokości 729,54 zł oraz jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 10.575,88 zł.

Pozwany wyraził zgodę na sfinansowanie składki w wysokości 10.575,88 zł zaś koszty kredytu w postaci opłaty przygotowawczej w wysokości 729,54 zł oraz jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 10.575,88 zostały zaś skredytowane przez bank. Nie ma przeszkód, w ocenie Sądu Rejonowego, aby jak w niniejszej sprawie strony umowy postanowiły, że część kapitału kredytu jest przeznaczona wyłącznie na pokrycie odsetek, prowizji lub innych kosztów związanych z tym kredytem.

Sąd I instancji nie uwzględnił wniosku pozwanego o rozłożenie dochodzonej należności na raty w wysokości po 500 zł każda. W myśl art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Rozłożenie na raty świadczenia jest racjonalne wówczas, gdy dłużnik wykaże, że dysponuje środkami umożliwiającymi wykonanie tak zmodyfikowanego obowiązku w sposób ekonomicznie odczuwalny przez wierzyciela. Jeśli zaś okoliczności sprawy nie wskazują na istnienie po stronie dłużnika woli dobrowolnej spłaty zadłużenia na rzecz wierzyciela a jedynie na chęć odłożenia w czasie konieczności uregulowania zobowiązań, uznać należy, że nie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu art. 320 k.p.c. Sąd Rejonowy uznał, iż z uwagi na wiek pozwanego oraz spłacanie innych zobowiązań, a także okoliczność, iż jedynym dochodem pozwanego jest emerytura pozwany nie dysponuje on środkami umożliwiającymi zapłatę 500 zł miesięcznie a więc sprostaniu obowiązkowi zapłaty zmodyfikowanego zgodnie z jego wnioskiem. Sąd I instancji wskazał, iż nie jest prawdopodobne, by pozwany był w stanie spłacić przedmiotową należność w ratach. Rozłożenie zaś zadłużenia na raty - bez wiarygodnej możliwości ich zapłaty – godzi, w ocenie Sądu Rejonowego, w uzasadniony interes powoda.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zarzucając błędne, w jego ocenie, ustalenie stanu faktycznego skutkującego błędnym ustaleniem należnej powodowi kwoty oraz nieuwzględnieniem wniosku o rozłożenie świadczenia na raty. Pozwany zakwestionował wysokość zasądzonej kwoty w wysokości 42.849,94 zł, ponieważ uważa,

iz nie powinno wliczać się w tę kwotę wartości ubezpieczenia kredytu. Wniósł o rozłożenie świadczenia na raty, bowiem jedynie w ten sposób będzie w stanie je spłacać.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu.

Istota apelacji sprowadzała się do podniesienia trzech zarzutów – niezastosowania art. 75c ustawy – Prawo bankowe poprzez niepoinformowanie pozwanego o możliwości restrukturyzacji zadłużenia oraz zastosowanie w umowie klauzul niedozwolonych w postaci „przymuszenia” pozwanego do zawarcia umowy ubezpieczenia kredytu jako przesłanki warunkującej zawarcie umowy kredytu, a ostatecznie nieuwzględnienie wniosku o rozłożenie świadczenia na raty.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż pozwany został prawidłowo poinformowany o możliwości restrukturyzacji zadłużenia. W piśmie z dnia 22 maja 2017 roku (nadanym 31 maja 2017 – k. 63 akt sprawy) zatytułowanym „warunkowe wypowiedzenie umowy” poinformowano pozwanego o możliwości złożenia, w terminie 14 dni od dnia otrzymania pisma, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Informacja ta spełnia dyspozycję zawartą w art. 75c ustawy – Prawo bankowe wskazującą, że jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych, zaś w tym wezwaniu, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

W warunkach umowy zawartej pomiędzy powodem a pozwanym (k. 20 akt sprawy) wyraźnie zaznaczono, iż oprocentowanie kredytu jest warunkowo obniżone, w związku z zawarciem umowy ubezpieczenia na życie, i wynosi w związku z tym 8,99% w stosunku rocznym. Rezygnacja kredytobiorcy z tego produktu dodatkowego nie skutkowałaby brakiem możliwości zawarcia umowy kredytu, lecz zwiększeniem oprocentowania o 10 pp., nie więcej jednak niż do poziomu czterokrotności stopy lombardowej ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski. Nie sposób więc uznać, iż klauzula ta ma charakter abuzywny w stosunku do kredytobiorcy. Sąd Okręgowy w tym zakresie w pełni podziela rozważania Sądu Rejonowego i przyjmuje je za swoje, w związku z czym bezcelowe jest powielanie tych argumentów.

Ostatecznie też Sąd Okręgowy nie uwzględnił zarzutu pozwanego odnoszącego się do bezpodstawnego oddalenia wniosku o rozłożenie świadczenia na raty. Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Przepis ten ma charakter materialnoprawny, ponieważ modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, w odniesieniu do sposobu i terminu spełnienia świadczenia przez pozwanego i w tym zakresie jest konstytutywny. Omawiana instytucja służy zasadniczo interesowi dłużnika, który z powodów częściowo lub w pełni przez siebie niezawinionych nie jest w stanie jednorazowo uczynić zadość obowiązkowi spełnienia zasądzzonego świadczenia, natomiast spłata ratalna lub w późniejszym terminie będzie dla niego realnie możliwa i dogodniejsza. Z uwagi na wyjątkowość tej regulacji, sąd rozkładający roszczenie na raty powinien brać pod uwagę nie tylko sytuację dłużnika, ale także i interes wierzyciela.

Skorzystanie z tej nadzwyczajnej instytucji nie może bowiem premiować dłużników niesolidnych i niedających gwarancji, że należności, mimo rozłożenia na raty, nie będą realizowane. Ponadto podstawą zastosowania powołanego wyżej przepisu jest wyłącznie uznanie sądu, że zachodzą szczególnie uzasadnione przesłanki; na przykład, że ze względu na stan majątkowy, rodzinny, czy zdrowotny spełnienie zasądzzonego świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody.

Nie sposób uznać, iż pozwany nie jest w ciężkiej sytuacji materialnej. Trzeba jednak nadmienić, że zastosowanie instytucji określonej w art. 320 k.p.c. winno także uwzględniać interes wierzyciela. Propozycja rozłożenia świadczenia

na raty winna gwarantować wierzycielowi, iż pomimo braku możliwości spłacenia świadczenia jednorazowo dłużnik jest w stanie spłacać świadczenie ratalnie. Rozłożenie na raty świadczenia jest racjonalne jedynie wówczas, gdy dłużnik wykaże, że dysponuje środkami umożliwiającymi wykonanie tak zmodyfikowanego obowiązku w sposób ekonomicznie odczuwalny przez wierzyciela.

W ocenie Sądu Rejonowego – którą to ocenę Sąd Okręgowy w pełni podziela – dłużnik pomimo rozłożenia świadczenia na raty i tak nie byłby w stanie regulować swoich zobowiązań. W takiej sytuacji interes wierzyciela byłby zagrożony.

Ponadto warto wskazać, iż instytucja określona w art. 320 k.p.c. stanowi przejaw tzw. „uznania sędziowskiego”, zaś w orzecznictwie zwraca się uwagę, że przy badaniu przesłanek zastosowania art. 320 k.p.c. podlegają ocenie z reguły okoliczności istotne przy badaniu "sprawiedliwościowego", to jest społecznego i etycznego aspektu dochodzonego roszczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., II CSK 763/17). Kompetencje sądu w tym zakresie powszechnie określa się mianem "moratorium sędziowskiego" (por. także A. Góra-Błaszczkowska, Czynności decyzyjne (w:) T. Wiśniewski (red.), System Prawa Procesowego Cywilnego, t. II. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji, cz. 2, Warszawa 2016, s. 592 i n. oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 sierpnia 2016 r., Lex nr 2116502). **Oznacza to, iż kontrola instancyjna może prowadzić do zmiany rozstrzygnięcia w tym przedmiocie jedynie wówczas, gdy stanowisko sądu pierwszej instancji jest w sposób oczywisty i rażąco wadliwe.**

Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku poddał wnikliwej analizie wszystkie okoliczności sytuacji życiowej pozwanego pod kątem zastosowania omawianej normy prawnej. Jego ocena w tym zakresie jest trafna, wyważona i w sposób prawidłowy wyraża społeczny i etyczny aspekt rozpoznawanego przypadku. Sąd Okręgowy w pełni podziela te argumenty.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację oddalił. Sąd odwoławczy odstąpił od obciążenia pozwanego kosztami procesu, mając na uwadze, iż sytuacja osobista i majątkowa pozwanego warunkuje zaistnienie w niniejszym postępowaniu „szczególnie uzasadnionego przypadku” określonego w art. 102 k.p.c.

Dorota Ciejek Beata Grzybek Agnieszka Żegarska